

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

“ 22 ” червня _____ 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КОНФЛІКТОЛОГІЯ»

(назва навчальної дисципліни)

циклу професійної (вибіркової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія»,

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:
2020-2021 навчальний рік Протокол від «18» червня 2020 року № 11

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

1. Анотація

Система соціальної взаємодії людини, активність та домагання до зайняття значимого місця у соціумі, прагнення до безпеки та комфорту внутрішнього психічного стану людини, домагання влади та панування над собою подібними приводить до виникнення конфліктної взаємодії людей. Жити без конфліктів суспільство не може, але може ними управляти. Тому підготовка спеціаліста вищої кваліфікації вимагає такого рівня, щоб він міг не тільки управляти взаємовідносинами, але і міг бачити, попереджати, а при необхідності і розв'язувати конфлікти. Підготовка спеціаліста до соціальної взаємодії та до управління і розв'язання конфліктів забезпечується у процесі вивчення курсу «Конфліктологія». Курс передбачає початкове ознайомлення здобувачів вищої освіти із сутністю, структурою, класифікацією, попередженням та розв'язанням конфліктів. У конфліктну взаємодію вступають люди, а їх особистісні прояви є необхідною складовою виникнення, розвитку та розв'язання конфліктів. Тому вивчення особистості людини як активного, діяльного елемента набуває суттєвого значення.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Михлюк Едуард Ігорович, заступник начальника кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	Edyard_2401@ukr.net
Наукові інтереси*	
Професійні здібності*	

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосередини з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: загальна психологія, соціальна психологія.

Постреквізити: Юридична психологія, Методи роботи з конфліктами в організаціях.

Характеристика навчальної дисципліни

Мета: є оволодіння курсантами та студентами системою знань про психологічні закономірності формування та розвиток міжособистісних стосунків, а також суперечок та проблем, які виникають у разі їх порушень, практичне формування вмінь та навичок конструктивного підходу та аналізу виникаючих протиріч.

Основні завдання курсу полягають в цілеспрямованому оволодінні курсантами теоретичними знаннями з теорії розвитку конфліктологічної науки, її загальними положеннями, цілями, методами та застосуванням цих знань у різних областях людської діяльності, особливостями психічних станів (насамперед, агресивних та конфліктних)

особистостей та груп, а також попередження, нейтралізації та розв'язання внутрішньо особистих і міжособистих конфліктів та протиріч, формуванні конструктивного підходу до оточуючих людей, будіванні системи позитивних взаємовідносин.

Конфліктологія як система наукових знань спрямована насамперед на гармонізацію відношень між різноманітними складовими нашого суспільства, і, в-першу чергу, між окремими людьми. Отже, дуже важливою складовою курсу є оволодіння практичними навичками ро зв'язання конфліктних ситуацій і проти річ, їхнього детального аналізу, по шуку причин їх появи, а також формування у курсантів та студентів ефективних підходів до проведення переговорних процесів. Із метою досягнення протилежними сторонами результатів, які влаштовують один одного.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Знання:

- знати об'єкт та предмет конфліктології;
- сутність конфлікту та його структуру;
- динаміку та причини конфлікту;
- види конфліктів у суспільстві та їх особливості;
- особливості внутрішньо-особистісного;
- міжособистісного та міжгрупового конфліктів;
- психологічні особливості механізму виникнення конфліктів;
- теорії поведінки особистості в конфлікті;
- технології управління конфліктами;
- психологічні умови попередження та розв'язання конфліктів.

Уміння:

- оцінювати місце конфліктології в системі спеціальних наук про людину;
- використовувати технології ефективного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті;
- виявляти механізм та причини соціальних конфліктів;
- визначати етапи виникнення конфлікту з метою подальшого його розв'язання;
- розпізнавати внутрішньо-особистісний конфлікт;
- виявляти основні етапи переговорного процесу;
- визначати шляхи розв'язання конфліктів в управлінні;
- використовувати отримані знання для попередження та регулювання конфліктів.

Комунікація:

- використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з питань конфліктології;
- виявляти повагу до різноманітних національних та етнічних спільнот, співпрацювати з носіями різних історичних, політичних, релігійних, культурних, сімейних та особистісних цінностей;
- створювати умови для комунікації із представниками різних верств населення.

Автономність та відповідальність:

- виконувати індивідуальні науководослідні завдання з відповідної проблематики;
- виявляти самостійність і соціальну відповідальність;
- громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

Повинні бути сформовані наступні компетентності:

- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- Навички міжособистісної взаємодії;
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;

- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Результати навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Аналізувати психологічні особливості дій працівників в напружених ситуаціях професійної діяльності; регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності;
- Здійснювати оцінку рівня індивідуально-психологічних якостей осіб, які враховуються під час проведення їх атестації.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Заочної форма навчання
Рік підготовки	3-й
Семестр	5-й
Обсяг кредитів ЄКТС	5
Загальна кількість годин	150 год.
Лекції	12 год.
Практичні, семінарські	2 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	136 год.
Вид підсумкового контролю	Екзамен

5. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тема та її зміст	Вид навчальних занять
5 семестр	
Тема 1.1 Конфліктологія в системі соціальних дисциплін. Питання теми 1. Місце конфліктології в системі соціальних дисциплін. 2. Напрямки в розробці теорії конфлікту. 3. Історія розвитку конфліктології.	Лек. – 2 год. Сем. – 0.5 год. СР – 20 год.
Тема 1.2. Типологія конфліктів. Умови виникнення конфліктів. Класифікації конфліктів	Лек. – 2 год. Сем. – 0.5 СР – 20 год.

<p style="text-align: center;">Питання теми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні особливості поведінки людей у конфліктах. 2. Соціально-психологічна характеристика умов виникнення конфліктів. 3. Емоції в конфлікті. 	
<p>Тема 1.3 Причини виникнення конфлікту. Структура конфлікту. Динаміка конфлікту</p> <p style="text-align: center;">Питання теми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Динаміка процесу конфлікту: етапи стадії. 2. Зародження і виникнення конфліктної ситуації. 3. Можливість попередження конфлікту. Інцидент. Перехід конфліктної ситуації в конфлікт. 4. Модель процесу конфлікту М. Альберта і М. Мескона. 	<p>Лек. – 2 Сем. – 0.5 СР – 22 год.</p>
<p>Тема 1.4 Розв'язання конфліктів Чинники конструктивного підходу до конфліктів. Аналіз конфліктів</p> <p style="text-align: center;">Питання теми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття "розв'язання конфліктів. 2. Чинники конструктивного підходу до розв'язання конфліктів. 3. Модель розв'язання моральних конфліктів. 4. Вивчення й аналіз конфліктів Д.Г. Скотта. 	<p>Лек. –2 Сем. –0 СР – 24 год..</p>
<p>Тема 1.5 Керівник у конфлікті. Класифікація та визначення "конфліктних" у спілкуванні людей</p> <p style="text-align: center;">Питання теми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості протікання і розв'язання організаційних конфліктів. 2. Особистість керівника та його місце у конфлікті. 3. Стилi керівництва колективом та їх вплив на конфліктність у колективі. 	<p>Лек. –2 Сем. – 0 СР – 25 год.</p>
<p>Тема 1.6 Конфлікти в органах та підрозділах ДСНС</p> <p style="text-align: center;">Питання теми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка взаємовідносин в роботі працівників ДСНС. 2. Класифікація конфліктів в ДСНС. 3. Профілактика конфліктів в ДСНС. 4. Особливості розв'язання та попередження конфліктів в ДСНС. 5. Шляхи розв'язання конфліктів в ДСНС. 	<p>Лек. –2 Сем. – 0.5 СР – 25 год</p>
<p>Всього:</p>	<p>150 голин</p>

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; СР – самостійна робота.

6. Список рекомендованої літератури

1. Бандурка А.М. Друзь В.А. Конфликтология. - Х.: 1997.
2. Белкин А.С., Жаворонков В.Д., Зимина И.С. Конфликтология: наука и гармония. - Екатеринбург: Глаголь, 1995. - 93 с.
3. Бородкин С.М., Коряк Н.М. Внимание, конфликт. - М.: 1989.
4. Белкин А.С., Жаворонков В.Д., Зимина И.С. Конфликтология: наука и гармония. - Екатеринбург: Глаголь, 1995. - 93 с.
5. Бородкин С.М., Коряк Н.М. Внимание, конфликт. - М.: 1989
6. Ващенко И.В., Гиренко С.П., Хамалян Р.А., Антонова А.Г. Общая конфликтология. Х.: 2001. - 384 с.
7. Петровская Л.А. О понятийной схеме социально-психологического анализа конфликта // Теоретические и методологические проблемы социальной психологии. - М.: МГУ, 1977. - С. 126-143.

7. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал: перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна); друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС; третя – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль			
Модуль № 1	Лекції	6	0
	Семінари	0	0
	Практичні заняття*	1	15
	Контрольна робота*	1	30
Разом за поточний контроль			45
II. Індивідуальна самостійна робота			10
III. Екзамен			45
Разом за всі види навчальної роботи			100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:
 - поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
 - підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюються в діапазоні від 0 до 15 балів):

«15-10 бали» - якщо здобувач повно і всебічно висвітлив тему, вільно оперує термінологією, демонструє глибокі знання використаної при підготовці літератури, має власну думку щодо питання за темою заняття і може її довести. Логічно та послідовно викладає матеріал і в змозі вільно та професійно вести дискусію;

«9-4 бали» - за умов, зазначених вище, але є певні недоліки при висвітленні матеріалу, припускається неточних тверджень, не підкріплених нормативними чи іншими доказами;

«3-1 бали» - якщо здобувач висвітлив тему в загальних рисах, розуміє її суть, намагається зробити висновки, але при цьому допускає грубі помилки, відсутня логіка викладення матеріалу;

«0 балів» - якщо здобувач не може відповісти на питання або відповідає неправильно, не розуміє його суті, а отже, не може зробити висновки. Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатної до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності.

Самостійна робота – це форма організації індивідуального вивчення здобувачами вищої освіти навчального матеріалу в аудиторний та позааудиторний час.

Мета самостійної роботи здобувача вищої освіти – сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості здобувача вищої освіти, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги та контролю викладача.

Завданнями самостійної роботи здобувача вищої освіти можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування при вирішенні практичних завдань та виконання творчих робіт, виявлення прогалів у системі знань із предмета.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального предмета здобувач вищої освіти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності.

Одним із таких завдань є виконання контрольних робіт з окремих дисциплін. Виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти заочної форми навчання є важливою складовою навчального процесу.

Контрольну роботу здобувач вищої освіти заочної форми навчання виконує згідно з навчальним планом.

Метою написання контрольних робіт є закріплення знань з відповідного навчального курсу, що передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти заочної форми навчання методами наукового аналізу, самостійного вивчення теоретичного матеріалу курсу.

Завдання по контрольній роботі повинні допомогти здобувачу вищої освіти в оволодінні термінологією, основними положенням навчальної дисципліни, надати навички у рішенні типових прикладів, задач, ситуацій.

Здобувач вищої освіти одержує завдання під час настановної сесії. Якщо він пропустив сесію з поважних причин, то особисто звертається за завданнями на кафедру згідно до графіку навчального процесу.

Кафедра повинна повідомити здобувача вищої освіти про прізвище викладача дисципліни, його контактні дані для отримання необхідних консультацій. Повний термін перевірки роботи від надходження в університет до видачі результатів студентам – 10 днів. Тривалість рецензування викладачем – 7 днів.

Завдання контрольної роботи – перевірити рівень знань з конкретної теми або проблеми. У процесі підготовки контрольної роботи здобувачі вищої освіти набувають навичок роботи з монографіями, науковими статтями, нормативними і статистичними матеріалами. Вони також вивчають основні вимоги щодо оформлення наукових робіт. Контрольну роботу з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти виконують відповідно до затвердженої тематики. Перед виконанням контрольної роботи здобувач вищої освіти має детально вивчити лекційний матеріал з курсу, підібрати відповідну навчальну, методичну та спеціальну літературу за рекомендованим списком (а також самостійно підбраною).

МЕТОДИКА НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Першим етапом написання роботи є складання бібліографії з обраної наукової теми. У роботах подібного рівня не рекомендується обмежуватися лише навчальною літературою (підручниками, посібниками або методичними розробками), а обов'язково слід ознайомитися з кількома спеціальними науковими або науково-популярними дослідженнями, що підвищать якісний рівень роботи, її наукову цінність.

Наступним підготовчим етапом є глибоке вивчення наукових джерел - знаходження найбільш яскравих документальних підтверджень тим фактам, що викладаються в контрольній роботі, ретельний аналіз та оцінка відповідних документів.

На наступному етапі здійснюється систематизація й узагальнення фактичного матеріалу – накопичення необхідного обсягу інформації відповідно до теми і структури роботи, відбір найбільш переконливих і вагомих даних, розташування їх у певній хронологічній і тематичній послідовності.

Вся підготовча робота завершується аргументованим та логічним викладенням особистих думок у письмовій формі. Головною умовою досягнення логічності під час написання контрольної роботи є чітке розуміння здобувачем вищої освіти мети, головних напрямків і кінцевого результату своєї роботи. Питання контрольної роботи повинні бути викладені переконливо, обов'язково потрібно використовувати різноманітні види аргументів та доводів: порівняння, зіставлення, посилення на джерела тощо.

ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Основні вимоги до роботи При виконанні та оформленні контрольної роботи треба враховувати загальні вимоги, які пред'являються до роботи:

→ здобувач вищої освіти повинен дотримуватися заданих питань, не відступаючи від них і не змінюючи їх;

→ заборонено змінювати питання самостійно без звернення до викладача;

→ при оформленні роботи потрібно враховувати відповідні норми;

→ контрольна виконується на підставі не менше семи джерел, обраних автором;

→ робота повинна бути авторською, в ній можуть міститися власні висновки;

→ контрольна робота може бути написана від руки або за допомогою технічних засобів;

→ обсяг контрольної роботи – 18-20 сторінок учнівського зошиту або 12 – 15 аркушів формату А4, не враховуючи титульного аркушу, плану роботи та переліку літератури.

Оформлена контрольна робота здається в деканат для реєстрації та подальшої передачі на кафедру для рецензування викладачем завчасно, до початку сесії, протягом якої здобувачі вищої освіти будуть складати залік чи іспит з дисципліни.

При виконанні контрольної роботи необхідно дотримуватись наступних вимог:

- контрольна робота яка виконана за допомогою технічних засобів повинна мати текст комп'ютерного набору формату А-4, включаючи рисунки, таблиці та графіки;
- текст оформлюється в редакторі Microsoft Word;
- шрифт Times New Roman, кегль 14, 1,5 інтервал;
- поля зліва 3,0 см., праворуч 1,5 см., зверху і знизу -2,0 см.;
- текст вирівнюється по ширині;
- контрольна завжди нумерується з першого листа, але на титульному аркуші номер не ставлять;
- номер сторінки в роботі завжди виставляється в верхньому правому куті;
- питання роботи оформляються прописними буквами жирним шрифтом, в кінці крапка не передбачена;
- робота роздруковується на принтері на аркушах формату А4;
- текст повинен розташовуватися тільки на одній стороні аркуша;
- контрольна робота яка пишеться від руки повинна бути охайно оформленою, розбірливо написана без скорочення слів (крім загально відомих скорочень);
- в кінці контрольної роботи наводиться список використаної літератури згідно встановлених вимог;
- контрольна робота має бути підписана здобувачем вищої освіти із зазначенням дати її виконання;

У контрольній роботі можуть бути ілюстрації, формули і різні таблиці оформлення яких повинно відповідати державним стандартам. Зокрема, ілюстрації, таблиці повинні бути розташовані або відразу після згадки про них (тобто в самому тексті), або на окремій сторінці, наступній за тією, де це згадка є. Джерела в списку літератури розташовуються одним з двох способів: в міру того, як посилання на роботи з'являються в тексті; в алфавітному порядку.

Робота має наступну структуру:

- Титульний лист;
- Зміст
- Основний текст контрольної;
- Заключна частина роботи;
- Список використаної літератури та джерел;
- Додатки.

ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота є одним із видів обов'язкових навчальних робіт, за результатами виконання яких здобувач вищої освіти отримує допуск до семестрового контролю.

Контрольні роботи повинні надаватися здобувачами вищої освіти для реєстрації в деканат та на рецензування викладачами кафедри в установлені графіком навчального процесу строки не менш ніж за 20 – 25 днів до початку сесії;

Як виняток, допускається прийняття до перевірки робіт перед початком сесії за дозволом деканату з врахуванням поважних причин, підтверджених документально.

Роботи, які виконані здобувачами вищої освіти відповідно до необхідних вимог, захищені здобувачем вищої освіти, оцінюються позитивно як «зараховані», на підставі чого здійснюється допуск до підсумкового контролю.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури

(підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.

Критерії оцінювання контрольної роботи здобувачів вищої освіти (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів):

«30-20 балів» - якщо в роботі присутні всі структурні елементи, питання розкриті повно і всебічно, виклад матеріалу логічний, висновки аргументовані, використана актуальна література, робота правильно оформлена. При захисті роботи здобувач вільно оперує термінологією, демонструє глибокі знання використаної при підготовці літератури, має власну думку щодо питання і може її довести, логічно та послідовно викладає матеріал і в змозі вільно та професійно вести дискусію;

«19-10 балів» - за умов, зазначених вище, але мають місце певні недоліки при висвітленні матеріалу: є 2-3 незначні помилки, припускаються неточні твердження, не підкріплені нормативними чи іншими доказами, при цьому матеріал викладено логічно, в списку джерел достатня кількість позицій, немає грубих помилок в оформленні;

«9-1 балів» - якщо одне з питань розкрито не повністю, присутні логічні і фактичні помилки, в списку літератури багато застарілих джерел, допущені істотні помилки в оформленні.

При захисті роботи погано простежується зв'язок між відповіддю і матеріалом роботи, здобувач висвітлює питання в загальних рисах, розуміє їх суть, намагається зробити висновки, але при цьому допускає грубі помилки, відсутня логіка викладення матеріалу; «0 балів» - якщо в роботі неправильні, неточні і неконкретні відповіді на поставлені питання, несамостійний характер виконання контрольної роботи, відсутність необхідних пояснень та відповідей, фактичні помилки, допущені при відповіді на питання, неправильне, недбале оформлення роботи, не вистачає структурних елементів, в списку літератури недостатньо джерел, робота оформлена не по вимогам, наявність значної кількості граматичних помилок.

При захисті роботи здобувач не може відповісти на питання або відповідає неправильно, не розуміє його суті, а отже, не може зробити висновки. Контрольна робота не по заданому варіанту, повертається здобувачу вищої освіти без перевірки із зазначенням причини. При неповному та неправильному виконанні контрольної роботи і порушенні інших вимог контрольна робота не зараховується;

Результати контрольної роботи враховуються при виставленні підсумкової оцінки. Якщо здобувач вищої освіти не складає екзамен (залік), контрольна робота залишається у нього для участі у повторній здачі. Контрольні роботи, які визнані викладачем незадовільними, повертаються студенту для повторного виконання. У такому разі викладач обґрунтовує невідповідність роботи критеріям оцінювання та надає термін для її доопрацювання, але не пізніше, ніж за тиждень до початку сесії. При повторному незадовільному виконанні контрольної роботи здобувач вищої освіти не допускається до складання сесійного контролю. Контроль з питань перевірки та своєчасного надання здобувачами вищої освіти контрольних робіт до деканату, консультацій здобувачів вищої освіти у міжсесійний період здійснюють начальник факультету та начальник кафедри.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
 7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
 6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
 5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
 4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Предмет та метод конфліктології.
2. Формування основ конфліктології.
3. Вивчення конфліктів у соціологічному вимірі.
4. Вивчення конфліктів у політологічному та психологічному вимірах.
5. Конфліктологічна парадигма у сучасній соціології конфлікту.
6. Конфлікт як складне соціальне явище.
7. Види конфліктів та причини їх виникнення.
8. Динаміка і механізми конфлікту.
9. Процес управління конфліктами.
10. Методи та форми управління конфліктами.
11. Профілактика конфліктів в організації.
12. Попередження і регулювання конфліктів.
13. Співробітництво у подоланні конфліктів.
14. Стратегія розв'язання конфліктів.
15. Переговори як універсальний метод розв'язання конфліктів.
16. Посередництво.
17. Роль керівника в управлінні конфліктами.
18. Психологія конфлікту.
19. Соціологія конфлікту.
20. Конфлікти у сфері управління

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 45 балів):

45-38 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв'язав усі задачі з повним дотриманням вимог до виконання;

38-26 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішені три завдання;

25-12 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішені два завдання;

11-7 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішене одне завдання, інші – частково;

6-1 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішення завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Конфліктологія: поняття, предмет, задача, методи.
2. Конфлікт: визначення, характеристика.
3. Проблема "конфлікту" у соціально-психологічній літературі.
4. Проблема потреб у конфліктології; ієрархія Маслоу.
5. Типологія конфлікту.
6. Загальна класифікація конфліктів.
7. Емоції в конфлікті.
8. Вербальні і невербальні форми вираження конфлікту.
9. Економічний конфлікт: поняття, характеристика,
10. Політичний конфлікт: визначення, типологія. Політична боротьба.
11. Соціально-психологічний конфлікт: характеристика, особливості.
12. Емоційно-неврогенний конфлікт.
13. Психологічні особливості поведінки людей у конфліктах.
14. Національний конфлікт: поняття, характеристика.
15. Поняття "конфронтації": характеристика, особливості.
16. Функціональний і дисфункціональний конфлікти.
17. Умови виникнення конфліктів.
18. Моральний конфлікт.
19. Конфлікт і соціально-психологічний клімат у колективі.
20. Причини виникнення конфліктів.
21. Анатомія конфлікту.
22. Динаміка конфлікту.
23. Модель процесу конфлікту.
24. Класифікація учасників конфлікту.
25. Стили поведінки в конфлікті його учасників; методика К. Томаса.
26. Дисципліна - як засіб попередження конфліктів.
27. Розв'язання конфліктів.
28. Характеристика конфліктів в органах та підрозділах ДСНС.
29. Основні причини конфліктів в органах та підрозділах ДСНС.
30. Профілактика конфліктів в ДСНС.
31. Шляхи розв'язання конфліктів в ДСНС.
32. Особливості конфліктів у професійній діяльності пожежного-рятувальника.
33. Метод "переговорів" Р. Фішера й У. Юрі.
34. Позиційні підходи в переговорах (м'який, жорсткий).
35. Керування конфліктною ситуацією: структурні і міжособистісні методи.
36. Чинники конструктивного підходу до розв'язання конфліктів.
37. Модель розв'язання моральних конфліктів.
38. Сімейні конфлікти: характеристика, особливості.
39. Розв'язання сімейних конфліктів.

40. Попередження сімейних конфліктів.
41. Педагогічний конфлікт: характеристика, особливості.
42. Вивчення й аналіз конфліктів (Д.Г. Скотт).
43. Розв'язання конфліктів по Д.Г. Скотту; візуалізація.
44. Розв'язання міжособистісних конфліктів (модель В. Андрєєва)
45. Стратегія співробітництва в конфлікті (Х. Корнеліус, Ш. Фейр).
46. Посередництво в конфлікті (етапи, умови).
47. Картографія конфлікту.
48. Класифікація "конфліктних" у спілкуванні людей.
49. Принципи спілкування з "конфліктними" людьми.
50. Динаміка розв'язання конфліктів Ч. Ліксона.
51. Організаційний конфлікт: визначення, особливості.
- 52 Керівник у конфлікті. Стили керівництва в колективі.
53. Стимулювання конфліктів: цілі, причини, методи.
54. Правовий конфлікт: поняття, характеристика.
55. Розв'язання правових конфліктів.
56. Симпатії й антипатії: форми проявлення, умови виникнення

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Розробник:

Заступник начальника кафедри
психології діяльності в особливих умовах

Едуард Михлюк